

4. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность // Избр. психол. произв.: В 2-х т. – М.: Педагогика, 1983.
5. Падалка Г.М. Учитель, музыка, діти. – К.: Муз, Україна, 1982.
6. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. – М.: Педагогика, 1976.
7. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – М: Учпедгиз, 1946.
8. Шацкая В.Н Музыкально-эстетическое воспитание детей и юношества. – М.: Педагогика, 1975.

Аннотация

Мотив социальной востребованности становится психологической базой для гармонического профессионального роста будущих учителей музыки. Возможность творческой самореализации, реального применения профессиональных умений выступает действенным стимулом для педагогического саморазвития студентов, понуждением к концертно-просветительской деятельности. Предлагаем рассмотреть мотивационно-принудительный компонент как составную процесса становления и развития профессиональных и личностных качеств студентов, а также плодотворность их творческих устремлений, выступающих основой профессионального и жизненного самоопределения.

Ковчина І.М.
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО–ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ

Захист дитинства є одним із стратегічних загальнонаціональних пріоритетів державної політики багатьох країн світу. Термін „соціальний захист” відноситься до функції держави, що означає турботу про матеріальне забезпечення непрацездатних громадян, тобто дітей, інвалідів, людей похилого віку. Для здійснення цієї функції організований спеціальний орган державної виконавчої влади – Міністерство праці та соціальної політики України. Його статус визначений Указом Президента України від 30 серпня 2000 р. [5].

Метою даної статті є розгляд особливостей соціально–педагогічної діяльності фахівців із захисту прав дітей.

На сьогодні в українському законодавстві не виокремлюють дітей–сиріт та дітей – соціальних сиріт, а також не розмежовуються діти, які навчаються у

загальноосвітніх школах і живуть у родичів або прийомних батьків, і діти, які навчаються у школах–інтернатах. Ми впевнені: соціальний педагог повинен мати знання щодо різниці у підході до виховно-адаптуючих процесів цих категорій дітей. Як правило, діти що зростають при піклуванні дорослих, більш захищені, вони можуть навіть і не знати про опікунокство. Діти ж, що навчаються і виховуються в інтернатних закладах, не захищені і соціально, і матеріально, по закінченні навчального закладу більшість з них мають великі труднощі щодо адаптування до навколишнього середовища, їм важко знайти роботу, ні з ким поділитися вдома і радістю, і невдачами, ні з ким порадитись; деяка частина з них потрапляє у несприятливі обставини після отримання квартири; частіше за все вони одружуються або виходять заміж лише для того, щоб мати хоч якусь опору у своєму житті. І добре, якщо на шляху попадеться порядна, добра, любляча людина, яка сприйматиме її такою, яка вона є, підставить своє плече на життєвому шляху.

За роки трансформації суспільства виникли істотні проблеми з післяінтернатним влаштуванням дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Практично зруйновано систему влаштування такої дитини після навчання та отримання фаху, як правило, робітничої професії.

Першочерговим завданням, яке ставить перед собою держава щодо влаштування дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, є розвиток нових ефективних форм виховання таких дітей: дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей. Вперше завдання по створенню та поширенню в Україні прийомних сімей було поставлено в Національній програмі „Діти України” і повторювалось в усіх державних програмах та заходах, спрямованих на вирішення проблем соціального сирітства в Україні [7].

Історично визначеною формою влаштування дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, на виховання у сім'ю є встановлення над ними опіки (піклування). що передбачає виховання таких неповнолітніх дітей, а також захист їх особистих і майнових прав та інтересів. Опіка встановлюється над дітьми, які не досягли 15 років, піклування – над дітьми, віком від 15 до 18 років. Опікуни, як правило, вибираються із осіб, близьких підопічному, що передбачає збереження між дитиною і опікуном родинних зв'язків [3, 24–25].

Прийомна сім'я – сім'я, яка добровільно взяла із закладів для дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, від 1 до 4 дітей на виховання та спільне проживання [6].

Проблемним залишається питання забезпечення належного контролю за утриманням і вихованням усиновлених дітей і надання їм необхідної допомоги з боку органів опіки і піклування. Викликано це, в першу чергу, нестачею кадрів, зокрема спеціалістів з питань захисту дитинства. За статистичними даними Міністерства і науки України, 447 відділів освіти укомплектовані такими спеціалістами, а у 291 – вони відсутні [3, 22].

Окремого дослідження вимагають питання соціального розвитку дітей–сиріт, які потребують корекції як фізичного, так і розумового розвитку. Законом України „Про загальну середню освіту” № 651–XIV від 13.05.1999 р. Статтею 21 передбачено соціальний захист таких учнів–вихованців: Утримання вихованців, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, у спеціальних загальноосвітніх школах (школах–інтернатах) здійснюється за рахунок держави [5].

На наш погляд, дуже велику роботу соціальний педагог повинен проводити з батьками, організовувати консультації психолога, юриста; вказати, де є навчальні або позанавчальні заклади, до яких можна записати таку дитину, навіть на короткий термін, для розширення спілкування.

Якщо така дитина не має родичів або піклувальників, за нею обов'язково повинно бути закріплено хоча б два соціальні–педагоги – піклувальники: один із загальною соціально–педагогічною освітою, другий – спеціаліст у галузі захисту прав дітей та молоді. Такий розподіл обов'язків, на наш погляд, був би дуже доречним, оскільки дитина дуже прив'язується до тих людей, з якими часто спілкується, яких часто бачить, довіряє їм, тому навіть звільнення з різних причин одного з них з роботи не буде травмуючим психологічним процесом для такої дитини. Соціальні педагоги – піклувальники – могли б вести таку дитину по життю до 28 років, передаючи потім свої повноваження соціальним працівникам. Держава передбачає у Законі України „Про загальну середню освіту”, Статтею 21 соціальний захист учнів–вихованців: „Діти–сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, працевлаштовуються або продовжують навчання згідно з одержаною освітою у порядку, встановленому законодавством України” – вказується у Статті 21 „Соціальний захист учнів (вихованців)” [там само].

Вивчення проблем становлення і формування особистості в інтернатних закладах свідчить про несприятливий психічний розвиток дітей в закритих установах. У першу чергу, це пов'язано із своєрідною системою спілкування дорослих з дітьми; частою зміною дорослих; звуженням оточуючого простору; відсутністю диференційованого підходу до дітей тощо. Соціалізація дітей–сиріт ускладнюється особливостями стану їх здоров'я та розвитку. Діти, які виховуються в інтернатних закладах, відрізняються від дітей, які виховуються в сім'ях [11, 5-6]. Результати опитування вихованців шкіл–інтернатів свідчать, що при переміщенні із одного інтернатного закладу до іншого вони досить часто переживають психологічний стрес. 35 відсотків опитаних дітей неодноразово переводилися із одного інтернату до іншого, а 3 відсотки взагалі не пам'ятають у скількох таких закладах вони перебували. Таке переміщення, на думку дітей, є важким, залишається в пам'яті страшним спогадом. Перейти до іншого закладу, навіть якщо він і кращий, відмовилися 92 відсотки опитаних [там само, 26].

Ще одним важливим напрямком соціально–педагогічної діяльності фахівців в українському суспільстві є профілактика та захист прав і законних інтересів „дітей вулиці”.

Поширення бездоглядності та бродяжництва серед дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, є наслідком погіршення матеріальних умов утримання неповнолітніх в інтернатних закладах, відсутності належних психолого–педагогічних умов виховання, педагогічної занедбаності, внутрішніх конфліктів між педагогами та вихованцями. Крім того, обстеження сімей опікунів свідчить, що значна їх кількість – це дідуся або бабусі у досить похилому віці, які не можуть повною мірою займатися вихованням дітей, іноді зловживають спиртними напоями, ведуть асоціальний спосіб життя. Також впливає на поширення зазначених негативних явищ затримка з виплатою державної допомоги, пенсій [3, 63].

Причиною бродяжництва понад 50 відсотків вихованців назвали конфлікт у сім'ї, школі, з однолітками. Значна кількість з них не бажає надавати правдиву інформацію, що свідчить про страх перед батьками або дорослими особами. Певна категорія дорослих осіб, серед них є і батьки, змушують дітей жебракувати, їх дії мають чітко визначені організованість і скерованість [там само, 4].

Безпритульні діти – діти, які були покинуті батьками, самі залишили сім'ю або дитячі заклади, де вони виховувались, і не мають певного місця

проживання [6]. На сьогодні в Україні функціонує 89 притулків для неповнолітніх [там само, 9].

Вихованці притулків – це переважно діти з кризових сімей, чиї батьки не мають змоги або не бажають займатися їх виховання, або ж це вихованці інтернатних закладів, які опинилися під пікою держави через несприятливі умови у родині. За свідченням директорів притулків, діти, які багато разів потрапляють до їхнього закладу, становлять 30–50 відсотків від загальної кількості вихованців. З одного боку ця статистика свідчить про недосконалість роботи з влаштуванням долі дитини, з іншого – про недосконалість законодавства та правил опіки і піклування [3, 66–67]. Такі вихованці потребують тривалої роботи, що неможливо здійснити в умовах притулку, а спеціальних установ (реабілітаційних центрів) для такої категорії дітей не існує [там само, 69]. Керівники притулків для неповнолітніх як серйозну проблему зазначають відсутність спеціально підготовлених кадрів для організації різнопрофільної роботи з дітьми та сім'ями [там само, 66].

Усиновлення і опіка в Україні є традиційними формами утримання дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, але поряд з ними з'являються нові форми сімейного виховання, викликані соціальними потребами гуманістичного виховання, необхідністю максимального врахування інтересів дитини, яка втратила сімейне оточення, забезпечення оптимальних умов її життєдіяльності. Однією з таких форм сімейного влаштування дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, в нашій державі є дитячий будинок сімейного типу, що являє собою окрему сім'ю, яка створюється за бажанням подружжя або однієї особи, котра не перебуває у шлюбі. Така сім'я бере на виховання і спільне проживання не менше п'яти дітей–сиріт чи дітей, позбавлених батьківського піклування [там само, 50].

Завдяки реалізації Державним комітетом України у справах сім'ї та молоді національних, державних та міжгалузевих програм в Україні функціонують 112 дитячих будинків сімейного типу та 48 прийомних сімей, в яких утримується і виховується 1159 дітей, 520 служб соціальної підтримки сім'ї „Родинний дім” [4, 9].

Дитячий будинок сімейного типу – це сім'я і водночас первинний дитячий колектив, який налічує не більше 10 дітей. Саме тому у ньому є більші можливості для виховання, соціалізації і розвитку дітей, ніж в інших державних формах опіки. Він здійснює сімейно–суспільне виховання і

поєднує у собі виховний потенціал сім'ї і дитячого колективу. Особливостями дитячого будинку сімейного типу є те, що його окремі вихованці пов'язані між собою кровними стосунками, які у поєднанні з подружніми стосунками батьків і батьківсько–дитячими стосунками створюють в уяві вихованців позитивну модель сімейного життя. Дитячий же колектив створює позитивну модель стосунків з однолітками, умови для соціалізації дітей в мікросередовищі. Особливостями є також те, що він розвивається як сім'я і як дитячий колектив [16, 58]. „Дитячий будинок сімейного типу – окрема сім'я, яка створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, які беруть на виховання та спільне проживання не менш як 5 дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування” [6]. Основне завдання дітей у дитячому будинку сімейного типу – самореалізація, основне завдання батьків – підтримка обраної моделі сімейного життя, розвиток кожного вихованця у відповідності з його потребами, нахилами, збереження подружніх почуттів, турбота про життя і здоров'я всіх членів родини, розв'язання поточних проблем життєдіяльності колективу [16, 60].

У дитячому будинку сімейного типу формування особистості дитини відбувається в природних умовах, вплив батьків–вихователів на світогляд і самоусвідомлення дитини домінує. Під впливом сімейного оточення у дитини формуються морально–етичні ідеали і смаки, норми поведінки, трудові навички, ціннісні орієнтації, тобто усі ті якості, які характеризують особу, індивідуальність. На становлення особистості дитини впливають стосунки між батьками, між батьками і дітьми, іншими членами родини, ставлення батьків до праці, їх участь у суспільному житті, інтереси, ціннісні орієнтири, загальний культурний рівень тощо [11, 66–67]. Аналіз соціального впливу сім'ї на особистість показує, що на 40% людей в їхньому житті впливала сім'я, на 30% – засоби масової інформації, на 20% – школа, на 10% – вулиця [2, 274].

Десять років діяльності дитячих будинків сімейного типу дають змогу визначити основні проблеми функціонування цієї форми опіки дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, що потребують нагального вирішення: визначення соціального статусу бітків–вихователів; розроблення механізму оформлення пенсійного стажу та пенсії батькам–вихователям; розширення законодавчої бази щодо соціального захисту дітей–сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, які досягли повноліття з метою адаптації їх до дорослого життя; розроблення методики підбору та передачі

дітей для виховання в дитячих будинках сімейного типу; створення постійно діючого семінару для батьків–вихователів дитячих будинків сімейного типу, що створило б можливість для розв'язання таких проблем, як юридична і правова поінформованість батьків–вихователів, обмін досвідом роботи, отримання кваліфікованих консультацій соціальних педагогів, медиків, психологів [3, 57–58].

Ефективні оперативні підходи до роботи з дітьми та підлітками у надзвичайних ситуаціях ґрунтуються на уявленнях про дитинство та їх розвиток. Оскільки діти та підлітки розвиваються згідно із соціальними відношеннями, найбільшого успіху можна досягти допомагаючи тим, хто забезпечує первинну турботу про дітей, укріплюючи сталі соціальні структури. Для ефективного захисту дітей–біженців необхідно, у першу чергу, визнати права, що мають всі діти та, у свою чергу, вони є невід'ємною частиною політики держави, причому держава, яка прийняла таких дітей, є відповідальною за захист прав по відношенню до всіх, включаючи і дітей–біженців [15, 498–500; 121, 520–521; 14, 522; 13, 522–524].

Це ще один напрямок соціально–педагогічної діяльності фахівців в українському суспільстві, який потребує окремого дослідження та підготовки спеціалістів.

Згідно з мандатом Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, біженцями є особи, що вимушені залишити країни свого походження або проживання внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань через свою расу, релігію, національність, політичні переконання або належність до певної соціальної групи, та які не бажають або не можуть повернутися до своєї країни [17, 1]. На початку 1996 року була запроваджена процедура визначення статусу біженця. З того часу приблизно 7690 заявників звернулися за статусом біженця в Україні. Майже 4000 з них отримали статус біженця, з яких 2697, включаючи 715 дітей, фактично знаходилися в країні (станом на 1 січня 2000 року). Більшість біженців походять з Афганістану – 80%, 30% біженців проживають у Києві та області, 30% – у Одесі та області, решта – у Львові, Харкові, Хмельницькому та інших регіонах. Щорічно приймальний центр УВКБ ООН приймає більше 18000 звернень. Протягом 2002 року дві з половиною тисяч шукачів притулку та біженців, серед яких 1102 дітей, отримали фінансову та матеріальну допомогу [там само, 2].

Дитина–біженець – дитина–іноземець (іноземний громадянин чи особа без громадянства). якій у порядку та на підставах, визначених Законом України "Про біженців", надано статус біженця [6]. У березні 1999 року у Києві було відкрито Соціальний центр УВКБ ООН для біженців. Центр пропонує кваліфіковане юридичне та психологічне консультування, освітні програми для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, художню та музичну студію, бібліотеку, рукоділля, спортивні секції, курси української та російської мов [17, 3].

На сьогодні постає питання підготовки соціальних педагогів до роботи з такою категорією дітей, як біженці. В Україні немає традиційності такої роботи, недостатня робота недержавних організацій у наданні допомоги, виявляються проблеми з реєстрацією та податками недержавних організацій, що виявляють бажання працювати з дітьми–біженцями, виникає необхідність у додаткових професійних організаціях або професіоналізації недержавних закладів, які надають допомогу, співпраця у галузі охорони здоров'я, психологічна підтримка, соціально–педагогічна підтримка, підтримка у проведенні культурних заходів та ін.

Основна мета політики інтеграції біженців полягає у встановленні взаємовідносин між біженцями та приймаючим суспільством. Головна роль при цьому відводиться самовизначенню та самодостатності мігрантів–біженців, а також діям, направленим на їх підтримку з боку суспільства та держави [8, 179].

Людська гідність біженця – це розуміння самоцінності людини, невід'ємності його прав на позитивні умови життя. Вимушена міграція ставить особистість у понижені умови, доводить до стану нужденності та безправ'я. Це необхідно враховувати при проведенні певної педагогічно–правовиховної роботи [10, 267].

Соціальний педагог повинен брати участь у питання професійної орієнтації батьків дітей–біженців, допомагати влаштувати дитину у дитячий садок, школу, роз'яснити, де знаходяться установи, до яких можна звернутися по допомогу.

Проблема біженців потребує комплексного вирішення за участю різних відомств державного та регіонального рівня. На даний момент особливо важливим є надання конкретної допомоги людині, що можливо лише за умови функціонування мережі територіальних закладів, які враховують ситуацію на місцях та її особливості. Нагальною потребою є утворення

розвинутої системи спеціалізованих закладів, які проводять роботу з біженцями [8, 181].

Адже для біженців є дуже важливою не тільки і не стільки свобода пересування та вибір місця проживання, скільки державно правова захищеність, реінтеграція та адаптація, для чого потребується реалізація права на соціальне обслуговування, працевлаштування, освіти дітей, медичну, психологічну, правову допомога [9, 258].

На сьогодні є всезростаюча потреба у розширенні мережі місцевих міграційних служб, соціальних служб та інших відомств, які б допомагали та підтримували біженців. Вирішення цієї проблеми вимагає наявності відповідно підготовлених соціальних працівників. Оскільки вирішення проблем біженців не може обійтись лише окресленням якогось окремого аспекту, соціальний педагог повинен бути багатогранною особистістю, виконувати одночасно функції правника, психотерапевта, вихователя, вчителя, лікаря [8, 181–182].

Проблема багатодітних сімей постала сьогодні особливо гостро. Це обумовлено, з одного боку, суперечливими реаліями сьогодення, а з іншого – підвищенням вимог до соціально-педагогічної роботи в державі [1, 21]. Багатодітна сім'я – сім'я, що складається з батьків (або одного з батьків) і трьох та більше дітей [6]. В Україні нараховується 321, 4 тис. сімей із трьома дітьми, 79, 3 тис. сімей із чотирма дітьми, 44, 6 тис. – із п'ятьма та більше дітей [4, 13]. Соціальну підтримку здійснюють в Україні спеціалісти центрів ССМ. Але доречно було б залучити до такої роботи соціальних педагогів, які мають знання з педагогіки, захисту дитинства та материнства і практичної психології. В ідеалі багатодітну сім'ю повинні супроводжувати два спеціалісти – соціальний педагог, який займається проблемами дітей, та соціальний працівник, який вирішує проблеми батьків.

На сьогодні майже не проводиться робота соціальних педагогів із неповнолітніми матерями, яка повинна включати індивідуальне та групове педагогічне, медичне і психологічне консультування. Неповнолітні вагітні потребують соціального патронажу, який дозволить знизити кількість дітей, від яких відмовилися, покращити психічне та фізичне здоров'я таких матерів [1, 106].

Окремим напрямком роботи соціального педагога повинен стати супровід дітей військовослужбовців. У таких сім'ях безліч проблем, які виникають внаслідок частих переїздів за місцем служби батька; зміною шкіл,

як мінімум 5-7; низькою можливістю працевлаштування матері, у випадку, якщо сім'я проживає не в місті обласного значення. Цей напрямок діяльності соціального педагога потребує окремого дослідження.

Демократизм в Україні передбачає створення найсприятливіших умов для широкої та реальної участі дітей в освітньо-виховному просторі, забезпечення багатоманітності духовного, морального та культурного життя тощо.

На сьогодні основними напрямками соціально-педагогічної діяльності фахівців в українському суспільстві є супровід, патронаж та соціально-правовий захист дітей-сиріт, як біологічних, так і соціальних, дітей-інвалідів різних категорій, дітей із багатодітних та неповних сімей, дітей-біженців, малолітніх матерів, дітей із сімей військовослужбовців.

В Україні створено мережу закладів соціального захисту для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. До таких закладів належать будинки дитини, дитячі будинки, школи-інтернати різних типів, дитячі будинки сімейного типу, притулки для неповнолітніх. Але у цих закладах, як правило, немає соціального педагога – фахівця із соціально-правового захисту дитинства.

Значна кількість дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, перебуває на вихованнях у сім'ях, які їх усиновили або взяли під опіку.

Дослідження життєдіяльності сімейної форми виховання переконують, що ця форма реабілітації та соціалізації дітей є найпрогресивнішою. Однак подальший розвиток таких форм виховання та утримання сиріт залежить від того, наскільки держава та суспільство зможуть пом'якшити вплив нестабільності та економічної кризи на ці сім'ї, допомогти їм виконувати виховні функції.

Подальшого наукового дослідження та практичного вирішення потребують наступні питання.

Розв'язання проблеми поширення безпритульності та бездоглядності в Україні потребує розроблення та впровадження цілісної схеми соціального захисту та допомоги „дітям вулиці” – від першого контакту з дитиною, яка опинилася у скрутному становищі на вулиці, до її остаточної соціалізації та психологічної адаптації і реабілітації. Здійснити це можливо шляхом вжиття заходів із забезпечення повноцінного функціонування притулків відповідно до потреб регіонів; створення кризових центрів для дітей, які опинилися у

скрутному становищі; створення реабілітаційних центрів для дітей із соціально дезадаптованою поведінкою.

Окремої роботи соціальних педагогів потребують діти із сімей біженців та іммігрантів.

Заслуговують на увагу сім'ї військовослужбовців із дітьми шкільного віку, які також потребують соціальної підтримки, реабілітації та допомоги соціально-педагогічних служб та інституцій.

Вагомим є питання соціального захисту прав дітей, матері яких знаходяться у в'язницях. Тільки діти до 3-х років перебувають у виховних закладах при жіночих в'язницях, де відбувають покарання їх мами. Після трьох років вони переводяться до інтернатів. У даний час ця сфера соціалізації дитини не досліджена.

Отже, на сьогодні особливої турботи потребують діти-сироти, діти-біженці, малолітні матері та інші категорії неповнолітніх.

Використана література

1. Вайнола Р.Х., Пінчук І.М., Толстоухова С.В. Соціальна робота з підлітками та молоддю: Ін форм.–аналіт. звіт за 2000 рік / За заг. ред. С.В. Толстоухової. – К.: УДЦССМ, 2001. – 146 с.

2. Василькова Ю.В., Василькова Т.А. Социальная педагогика: Курс лекций: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – 2-е изд., стереотип. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 440 с.

3. Державна доповідь „Про становище дітей в Україні (за підсумками 1999 року): Соціальний захист дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування”. – К.: Український інт-т соціальних досліджень, 2000. – 138 с.

4. Державний комітет України у справах сім'ї та молоді. – К., 2002. – 21 с.

5. Закон України „Про загальну середню освіту” № 651–XIV від 13.05.1999 р. (Відомості Верховної Ради, 1999, № 28, с. 230.

6. Закон України „Про охорону дитинства” від 26 квітня 2001 року № 2402–III / Відомості Верховної Ради України. 2001. – № 30. – С. 142.

7. Національна програма „Дати України”. Затверджена Указом Президента України від 18 січня 1996 року № 63. Дитинство в Україні: права, гарантії, захист (збірник документів): Частина 1. – К.: АТ Видавництво „Столиця”, 1998. – 248 с.

8. Ольхович О.В. Становище біженців в Україні та шляхи їх соціальної інтеграції. Соціально–правовий захист молоді: Збірник наукових статей / Заг. ред. І.В. Козубовська, В.М. Великий. – Ужгород, 2002. – 319 с.

9. Основы социальной работы: Учебник / Отв. ред. П.Д. Павленок. – М.: ИНФРА–М, 1999. – 368 с.

10. Основы социальной работы: Учебник / Отв. ред. П.Д. Павленок. – 2–е изд. испр. и доп. – М.: ИНФРА–М, 2003. – 395 с.

11. Пеша І.В. Соціальний захист дітей–сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (проблеми реформування). – К.: Логос, 2000.– 87 с.

12. Положення про прийом іноземців та осіб без громадянства на навчання до вищих навчальних закладів. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 1998 року № 1238 (Витяг). Законодавство України про пільги. Пільги. Переваги. Гарантії. Компенсації: Зб. норм. актів / Упоряд. Я.М. Гутарін. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 560 с.

13. Порядок надання біженцям грошової допомоги та пенсії. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 липня 1998 року № 1016 (Витяг). Законодавство України про пільги. Пільги. Переваги. Гарантії. Компенсації: Зб. норм. актів / Упоряд. Я.М. Гутарін. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 560 с.

14. Порядок надання медичної допомоги іноземним громадянам. Роз'яснення Державного центру зайнятості Міністерства праці та соціальної політики України від 11 листопада 1997 року № ДЦ–11–1616. Законодавство України про пільги. Пільги. Переваги. Гарантії. Компенсації: Зб. норм. актів / Упоряд. Я.М. Гутарін. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 560 с.

15. Правила в'їзду іноземців в Україну, їх виїзду з України і транзитного проїзду через її територію. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 1995 року № 1074 (Витяг). Законодавство України про пільги. Пільги. Переваги. Гарантії. Компенсації: Зб. норм. актів / Упоряд. Я.М. Гутарін. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 560 с.

16. Трубавіна І.М. Завдання соціально–педагогічного супроводу дитячих будинків сімейного типу. Соціальна робота в Україні на початку ХХІ століття: проблеми теорії і практики: Матеріали доповідей на Міжнародній науково–практичній конференції 29–31 жовтня 2002 року. Частина II. – К., 2002. – 316 с.

17. Цілі та завдання УВКБ ООН в Україні. gk: c:\pi\gk\hcrjn.ua.dok.

Аннотація

Данная статья посвящена особенностям социально-педагогической деятельности специалистов, занимающихся защитой прав ребенка. Определяются главные направления их деятельности, методы и формы работы.

Колєнцова В.М.
Одеський державний аграрний університет

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ПРАВОПИСУ СЛІВ
ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ВЕТЕРИНАРНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ ГРЕКО-ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ)**

Проблема навчання орфографії є однією з найважливіших у процесі навчання української мови і спеціальним дослідженням ряду вчених, методистів, вчителів. Ця тема залишається невичерпаною, тому викликає інтерес у багатьох зокрема в питанні навчання правопису слів іншомовного походження, і до цього часу не була окремим предметом дослідження, а так звані слова “важкі для написання” взагалі у методичній літературі розглядалися поверхово.

Так, у працях Н.Н.Алгазиної, О.К.Аржанової, М.І.Бернацького, Д.Н.Богоявленського, Р.Р.Давлетова, Н.П.Конюхова, В.К.Лотарєва, Г.Н.Пристипи, І.Хом’яка визначено психологічні основи навчання орфографії в цілому, виділено особливості вправ на закріплення знань.

Навчання правопису слів іншомовного походження є чи не найскладнішим явищем в орфографії, оскільки переважна більшість таких лексем потребує особливої уваги, адже з точки зору граматики української мови їх пояснити у багатьох випадках практично не можливо. Іншомовна лексика складає основу словникового запасу фахівця з ветеринарної медицини і є обов’язковим складником його професійної підготовки. Недослідженість психологічних основ навчання правопису слів іншомовного походження в цілому і ветеринарної термінології зокрема та потреба у високоосвічених фахівцях з цієї галузі складає актуальність статті і передбачає з’ясування психологічних основ навчання правопису слів іншомовного походження.

Грамотно писати, за словами І.Хом’яка, означає виконувати найскладніший вид мовленнєвої діяльності, що вимагає вільного володіння цим процесом.